Παλιά τείχη και νέα Πανεπιστήμια

ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ αυτές έχουν άρχίσει στά Πανεπιστήμια οι διαδικασίες γιά τήν έφαρμογή τού «Νόμου γιά τη δομη και λειτουργία τών άνωτάτων έκπαιδευτικών ίδρυμάτων».

Ο Νόμος - πλαίσιο, γιά όσους ζήσαν άπό κοντά τήν κύηση, τίς τελευταίες ώρες πρίν άπό τόν τοκετό και κυρίως τή γέννηση, έχει· ήδη περάσει στήν ιστορία. Τά γρήγορα πέρασμά του δέν ό-φείλεται μόνο στό πρωτοποριακό περιεχόμενό του άλλά και σ' ό-λους εκείνους πού έπεσαν με λύσσα πάνω στό κυοφορούμενο. Μή γνωρίζοντας, οί άνθρωποι, πώς έπρεπε νά κάνουν — γιά νά πετυχούν αυτό πού ήθελαν — χτυ-

Γράφει
ό Α.-Ι. Δ. ΜΕΤΑΞΑΣ

πούσαν με χλεύη και είρωνία. Και δέν καταλάβαιναν τίποτα. Και συνέχιζαν. Και εύτυχώς πού έκαναν έτσι. Γιατί άποκαλύπτουν και διαείωναν με τόν πιό εσωστό τρόπο γιατί ό Νόμος είχε δίκιο νά είναι αυτός πού είναι και όχι άλλος.

Και τώρα;

Θά νόμιζε κανείς πώς τώρα, μετά τή γέννηση, τά «Πνεύματα» θά ήρεμούσαν. Θά περίμενε κανείς πώς ή Λαϊκή Κυριαρχία πού ή Βουλή έκφράζει και ό Νόμος - πλαίσιο συγκεκριμενοποιεί, θά γίνόταν γενικά σεβαστή.

Και όμως μερικοί πάλι δέν καταλάβαν τίποτα. Και ξαναπέφτουν τώρα πάνω στό νεογέννητο. Με νέα μανία. Μέ βολομένα μάτι πάνω στό εγκλαστό παιδί.

Μάταια όμως όλα αυτά. Έντελώς μάταια. Ο Νόμος - πλαίσιο προχωρεί και τίποτα, μα τίποτα δέν μπορεί νά τόν σταματήσει. Ούτε εσυσκέψεις, ούτε πολύφωνα τηλεφωνήματα, ούτε ή-τανες, ούτε διασυνδέσεις, ούτε συσσωρεύσεις ένημερώσεις, ούτε ε-ξυπνοφανείς μεθοδεύσεις.

Όμως καλά θά κάνουν νά κατανοήσουν, ακόμα και τώρα, πώς ή Νόμος πραγματικά προηγωρεί καί τίποτα δέν μπορεί νά τόν σταματήσει. Καί αυτό όχι γιά νά σταματήσουν νά γτυπάνε — είπαμε αυτό στό νόμο κάνει καλό — άλλά γιά νά μή στενοχωριόνται κάποτε οί ίδιοι. Τούς εκπλήσσει ή φαντάζονται ά-

ΕΙΔΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ «TOEFL»
TOEFL
ΕΦΟΝΤΙΣΗ MEDITERRANEAN COLLEGE
TOEFL-SAT-GRE-GMAT
Ακαδημίας 98, 6ος όροφος
-Τηλ.: 3645115,6 - 6449309

ΛΔΕΞΙΕΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Ο Ορέστης και οι όρκοι

ΔΕΝ ΞΕΡΩ αν και πόσοι απ' τους θεατές του «Ορέστη» στην Επίδαυρο, πριν λίγες εβδομάδες, παρασύρθηκαν σε κάποιους επίκαιρους συνειρμούς, ακούγοντας τον τραγικό ηρωα να λέει:

«Ω σεβάσμια λήθη των κακών,
τί σοφή που είσαι και πόσο
ποθητή θεά για τους δυστυχι-
σμένους!»

[«Ω πότνια λήθη κακών, ως
εί σοφη
και τοίσι δυστυχούσιν ευκταία
θεάς!»[1]]

Και λέω «συνειρμούς», επειδή ο νεαρός Ατρείδης θυμίζει σε πολλά τη γηραιά Δεξιά μας: όχι μόνο καταδιώκεται αι αυτή από Ερινύες για τα όσα έχει διαπράξει, αλλά και προσβλέπει στη λήθη, για να ξεχαστούν τα λόγια της και τα έργα της. Μόνο που η Δεξιά — τό 'χουμε επισημάνει πολλές φορές[2] — δεν εύχεται τόσο να λησμονήσει η ίδια τα «πάθη» της, όσο να λησμονήσουμε εμείς τα «πάθια» μας εξαιτίας της. Αυτή η λήθη είναι, για τη Δεξιά μας, «σεβάσμια» και «σοφή» — όσο περι-

Γράφει
ό ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ

που είναι «σοφός» κι ο «δημοκράτης» κ. Εβρέν...

Αλλά η τραγική ειρωνεία είναι πως, όσο η Νέα Δημοκρατία «φοντάρει στην αμνησία» μας για να μας διαβουκολήσει, τόσο εφρεσκάρει τη μνήμη μας για τ' αλλοτινά πεπραγμένα της και ειπωμένα της, που διαψεύδουν και περιγελάνε τα τωρινά.

ΜΥΡΙΟΣΤΟ κρούσμα, η πολιτεία της και η εκστρατεία της για τις επικείμενες δημοτικές εκλογές. Όταν ήταν στην εξουσία, η Ν.Δ. φθεγγόταν πως αποτελεί περιπου εθνικό έγκλημα η «πολιτικοποίηση» των δημοτικών εκλογών... πως οι Δήμοι πρέπει να μένουν αλώβητοι απ' τις πολιτικές διαμάχες... πως η Αυτοδιοίκηση δεν πρέπει ν' «αποκροσανατολίζεται», και άλλα σπαρακτικά παρόμοια. Ο τότε υπουργός των Εσωτερικών μάλιστα (Κ. Στεφανόπουλος), μ' εγκυκλιό του, είχε απαγορεύσει στην τοπική αυτοδιοίκηση κάθε πολιτική δραστηριότητα, ακόμα και την έκφραση γνώμης ακόμα και για καίρια εθνικά θέματα, επειδή το τοιούτον είναι, λέει, εσυνταγματικά, νομικά και πολιτικά απαράδεκτον»[3].

Να όμως, που, σήμερα, τα απαράδεκτα γίνονται ασμένως δεκτά και τα παράνομα, νομιμότατα. Σήμερα, η Δεξιά, ξεχνώντας όλα όσα υποστήριζε, απεργάζεται μετά μανίας την «πολιτικοποίηση» των δημοτικών εκλογών και εργάζεται μετά πάθους να τις υψώσει σε «γράδα» του πολιτικού φρονήματος των Ελλήνων.

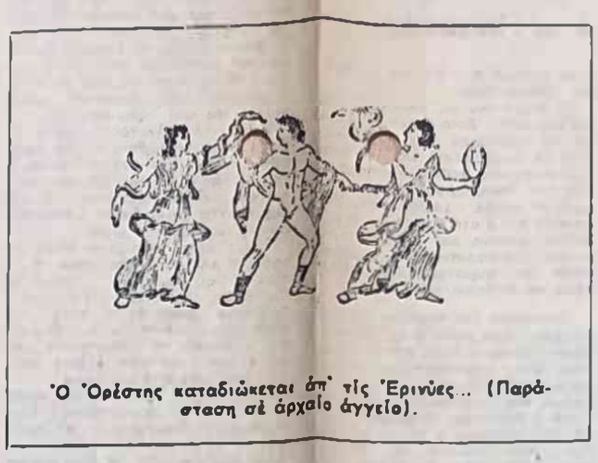

Ο 'Ορέστης καταδιώκεται απ' τίς 'Ερινύες... (Παράσταση σέ άρχαίο άγγείο).

Όχι, βέβαια, πως η Δεξιά μας παραδέχτηκε ξαφνικά το δημοκρατικά αυτονόητο αλλά νεοδημοκρατικά αδιανόητο: πως η Αυτοδιοίκηση είναι το θεμέλιο και το πρωτοκυτταρο της Δημοκρατίας, το πρώτο «ασκητήριο» και «σχολείο» των πολιτών στην άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεών τους[4]. Κάθε άλλο — αυτά τα τρέμει και τ' απατρέπει! Αυλούστατα, ελπίζει πως, στις δημοτικές εκλογές, θα πάρει πίσω μερικές στάλες έστω απ' τους προυνούς αίματος που έχασε στις βουλευτικές τοιαύτες... και πως θα συγκρατήσει τη φθορά της και την αυταφορα της, που γίνεται όλο και πιο γοερή κι οδυνηρή. (Επιβεβαιώνεται έτσι, άλλη μια φορά, πως δεν φθείρει μόνο η εξουσία — φθείρει και η στέρηση της εξουσίας[5]. Προπάντων, όταν οι στερημένοι βαραίνονται από «αμαρτιών πλήθος», όταν δεν διδάσκονται τίποτα απ' την «πικρια» τους και την εξωσή τους, κι όταν δεν έχουν να προσφέρουν στους πολίτες τίποτ' άλλο παρά αναμασήματα των χιλιαμασημένων αναμασημάτων τους...).

ΔΙΟΡΘΩΤΗ, όμως, κι ασωφρόνιστη, αμετανόητη και αμετάμελητη, η Δεξιά δε βρήκε άλλο τρόπο αναβίωσής της παρά να στρέβρει μιάν ακόμα «δόση από τα Ίδια»:

Πρώτα - πρώτα: για να βρεσιστεί με κάποιες «ελαϊκές» σταγόνες, καταφεύγει στα χουντικά «σταγονίδια», που τα εναγκαλίζεται πια χωρίς ενδοιασμούς και χωρίς προσχήματα. Άλλωστε, αυτό το «απονενεκρωμένο διάδημά» της είναι το μόνο που έχει συνέπεια. Χωρίς εκ της σωρκός της, ο βασιλοχουντικός εαυτός γνώρισε — όσο η Δεξιά κυβερνούσε — τις θωπείες της και τί [illegible] — τις θωπείες της και τί [illegible] τις θωπείες της. (Οι εξαιρέσεις επιβεβαιώνουν απλώς τον κανόνα). Τώρα, που χάθηκαν τα ιερά και τα όσια της εξουσίας, η επιστροφή των ασώτων γίνεται επιστροφή στους ασώτους. Και ο ιστορικός συμβιβασμός δεξιάς και διαστορίας» (που προβλέπαμε πριν 7 χρόνια[6]) γίνεται συστρεπτός συντασισμός» για την ανάτηση των χαμένων παχειών αγελάδων[7]...

Το ιλαροτραγικό είναι πως, απ' αυτή την πολιτική κερδοσκοπία και καιροσκοπία, η Δεξιά θα βγει έτσι κι αλλιώς χαμένη: Αν οι χουντικοί υποψήφιοι καταφέρουν να υποκλέψουν κάποιους Δήμους με τη ρητή ή σιωπηρή υποστήριξή της, η Ν.Δ. δεν θα μπορεί να διατυπωνίσει τη νίκη τους σαν νίκη της — μιά και δεν θα τη συμφέρει να ταυτισθεί ανοιχτά με τα διαταρικά σαπράφυτα («Είπαμε να συμμοχούμε με τους απριλιανούς, αλλά όχι και να το διαλαλούμε!»). Αν, πάλι, οι χουντικοί υποψήφιοι που υποστηρίζει, αποτύχουν, η άντα τους θα είναι και ήττα της — διπλή, βάλτε, αφού η «ανήθικη εταιρία» δεν θ' αποφέρει καν κέρδος, έστω ανήθικο.

Αλλά και πιο πέρα: ανιεηφόόρω ή όχι, η ταύτιση της Ν.Δ. με τα χουντικά σπύδαλα θα επιφέρει την εσωτερική της φάλωση — γιατί πολλά στελέχη της και πολλοί οπαδοί της αποστρέφονται και την ιδέα της συνεργασίας (δηλαδή, της συνέργειας) με τα δικτατορικά εκτοπλάσματα. Έτσι, η επικαλυρική «σύνθεση» Δεξιάς και χούντας θα επιδεινώσει την αποσύνθεση του κόμματος, που μηχανεύεται να καταστήσει τους Δήμους με τις «νάρκες» των απριλιανών μισόδημων...

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ «πολιορκητικός κριός» της Δεξιάς για την άλωση των δημοτικών φρουρίων είναι, φυσικά, οι ρύθροι της κατά της κυβερνητικής πολιτικής και οι θρήνοι της για την επερχόμενη καταστροφή της χώρας.

Κάθε συνετής δημοκράτης υποστηρίζει, βέβαια, και αναγνωρίζει το δικαίωμα κριτικής απ' τον καθένα για τον καθένα και για το καθετί. Αλλά το δικαίωμα κριτικής συνεπάγεται συνάματα και το δικαίωμα κριτικής της κριτικής και κριτικής του κρίνοντος. Και η κριτική που ασκεί η Δεξιά κρίνεται — αλίμονο! — πέρα για πέρα αναξιόπιστη, μιά και η πολιτεία του σημερινού «κριτή», όσο ήταν στην εξουσία, τον έχει αποδείξει πέρα για πέρα «άπιστον».

Μένεις, στ' αλήθεια, έκθαμβος και εκ[illegible] βλέποντας τη Δεξιά να εγ[illegible] τους τωρινούς κυβερνώντες για αδικήματα που έχει εκείνη διαπράξει, δεκάδες χρόνια τώρα, και μάλιστα σε βαθμό κακουργήματος! Ποιοί «εθνικοί κίνδυνοι», ποιές «οικονομικές κρίσεις», ποιά «κρατική αθλιότητα», ποιά «διοικητική φαυλότητα», ποιές «κοινωνικές αδικίες», ποιοί πολιτικοί «δικασμοί» δεν έχουν τις ρίζες τους και τις αιτίες τους στην πολύχρονη διακυβέρνηση απ' τη Δεξιά; Σε ποιόν άλλον χρωστάμε τις πολιτικές, οικονομικές, διοικητικές, κοινωνικές κλπ. δομές, που αναπαράγουν ασταεί την πολιτική και οικονομική μας εξάρτηση, την εκμετάλλευση και την καταπίεση (του τόπου απ' το ξένο κεφάλαιο, και των πολλών απ' τους λίγους), τη διαφθορά των δημόσιων υπηρεσιών και τη φθορά των δημοκρατικών θεσμών, τη σκόπιμη απαιδευσία και την κοινωνική αθηδία, τη διαστροφή της δημόσιας ασφάλειας σε φραιτωριανισμό και του συνδικαλισμού σε «ευδερηρτισμό», την καταστροφή του περιβάλλοντος και τη καταβαράθρωση της δημόσιας υγείας; Τί απ' όλα αυτά δεν γεννήθηκε, γαλουχήθηκε, ανδρώθηκε, γιγαντώθηκε επί της Δεξιάς, υπό της Δεξιάς, υπέρ της Δεξιάς;

Θά περιορισθούμε σε δυό -τρία παραδείγματα, πασίγνωστης όσο και ασύγγνωστης παλινωδίας των έγκριτων «κριτών»:

ΟΛΟΦΥΡΕΤΑΙ λ.χ. ο αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης πως «απειλείται» η ίδια η εθνική μας υπαρξη... «πτελούμεθα ακόμα και με ακρωτηριασμούς εδαφών που κατοικούν 'Έλληνες»[8].

Και ξεχνάει — ω σοφή λήθη! — πως αυτές οι εξ ανατολών «απειλές ξεπιτάνε στ' την εκ δυσμών εύνοια στον ανατολικό μας «σύμμαχο» — εύνοια που την ευπάλωνε στο έπακρο η άκρα ευπείθεια της Δεξιάς στις επιταγές του δυτικού υπερ-συμμάχου», μεταβάλλοντας τη χώρα μας — κατά την προ 30ετίας «Καθημερινή» —

«εις το αβλιέστερον
προτεκτοράτον»[9].

Προτεκτοράτο, αλλά λίαν επικερδές για τη Δεξιά... λίαν επιζήμιο φυσικά για τον τόπο.

● Θρηνεί ο κ. Αβέρωφ για τη «διάλυση του κράτους» που απεργάζεται η κυβέρνηση.

Αλλά ξεχνάει — ω σεβάσμια λήθη! — πως δεν μπορεί να διαλυθεί το ήθη διαλυμένο και πως «αρχιτέκτονας» αυτής της εξόφθαλμης διάλυσης ήταν η Δεξιά, που διοικούσε τόσες δεκαετίες.

Πριν ενάμισυ μόλις χρόνο (επί βασιλείας Ν. Δημοκρατίας), η ίδια έγκυρη και φίλη της εφημερίδα έδινε τούτη την πιστότατη εικόνα της δημόσιας διοίκησης, όπως τη διαμόρφωσε και τη «μόρφωσε» η Δεξιά:

«Αμέλεια, αμάθεια, σαδιστική ροπή προς ταλαιπωρία του πολίτη... σκηνρία, ασηδία, ασυνειδησία, φυγοπονία και χαριστικές πράξεις προς "ημέτερους"... ενίοτε δε και συναλλαγή... Μία δημόσια διοίκηση, η οποία ζημιώνει και ταλαιπωρεί μάλλον αντί να υπηρετεί το έθνος... ενώ χειροτερεύει συνεχώς και τις σχέσεις κράτους και πολίτη...

Τα πράγματα έφθασαν στο απροχώρητο και τα περιθώρια εξαντλήθηκαν... Ας ενιχειρηθεί η αναγκαία δαδιά τομή, πριν είναι πολύ αργά για την ίδια την υπόσταση του Εθνους»[10].

Αλλά και ο Ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τόνιζε πως

«η γραφειοκρατία, που υποβάλνεται από το πολιτικό κλίμα, και ο βραδύς ρυθμός της κρατικής μηχανής, έχουν παρεμποδίσει την επίτευξη ταχύτερου ρυθμού προόδου του τόπου[11].

Ενώ υπουργοί της Ν.Δ. αναπράζανε με αγανάκτηση πως τους

«τυλίγουν τα δίκτυα της γραφειοκρατίας»[12]

ή ομολογούσαν μέσα στη Βουλή:

«Γνωρίζω υπηρεσίες όπου η δωροδοκία αποτελεί καθεστώς»[13]!...

Κι ας μη μιλήσουμε για τις πολυθεσίες και για τους πολυδιορισμούς (8.000 απ' το παράθυρο» μόνο το 1980[14]), για τα πολυ-συμβούλια (50.000, κεφαλιών και νοσηρεταδόρων «αρμοδιοτήτων»[15]) και για τα πολυ-εσωσφέντια — που, όπως κι άλα τ' άλλα, η Δεξιά τα είχε υφώσει σε καθεστώς ατσάντιαστο και άτρυτο — για να δραστηριοποιήσει, βέβαια, την πρατική μηνανή, «λαδώνοντάς» την πολιειδώς και πολυτρόπως...

● Φρίττει ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας για τη «χρεωκοπία» της οικονομίας μας.

Αλλά ξεχνάει — ω θεία λήθη! — με τι ζοφερότατα χρώματα είχε απεικονίσει ο Ίδιος την κατάσταση της οικονομίας, τον καιρό που τα κάρρα του ήταν κυβέρνηση, ει εκείνος αντιπρόεδρος της. Ξεχνάει την ατόφρητη έκθεση που είχε υπαβάλει τον Ιούλιο του 1981[16] και όπου, απαριθμώντας τα τρομακτικά ελλείμματα του προϋπολογισμού, τον καλπασμό του πληθωρισμου κλπ., εδυρόταν:

«Από οποιαδήποτε ελληνική σκοπιά και αν κοιτάζουμε τους αριθμούς αυτούς, θα καταληφθούμε από δέος... Πόσο θα αντέχουμε να δανειζόμαστε; Πού θα φθάσει το εις συνάλλαγμα τοκοχρεωλύσιο, που τώρα υπερβαίνει πάντως το 1 δισεκατομμύριο δολλάρια; Και ως πότε τα εξωτερικό θα μας δανείζει;»[16]

Αυτόν τον πολιτικό, διοικητικό, οικονομικό κλπ. «παράδεισο» παράδωσε η Ν.Δ. στους διαδόχους της. Και τώρα ορύεται πως εκείνοι δίκαιαν τον παράδεισό της κόλαση!

ΔΕΝ ΘΑ καγχάσουμε κάν για τ' άλλα φληναφήματα της Δεξιάς περί «δίκαιος του Ελλήνων» και περί «δίκαιος των αντιφρονούντων». Αυτά μόνο στο χώρο του μπαλάβριου χιουμορ μπορούν να ταξινομηθούν.

Η παράταξη που είχε κάνει μέσο και μέθοδο της εξουσιαστικής επιβίωσης της το χωρισμό των Ελλήνων σε πατριώτες - ψηφοφόρους της και σε προδότες - εωφόρους, που υποκατάστησε στο κράτος το ασύδοτο παρακράτος και στην ισοπολιτεία τη λυσσαλέα μισαλλοδοξία, που κατάτρεψε ανελέητα τους αντιπάλους της με φαπέλους και με φραγγέλια, με μπουντρούμια και με ξερονήσια, με βασανιστήρια και με κολαστήρια... η παράταξη αυτή δεν ανομιμοποιείται» με κανέναν τρόπο να κατηγορεί κανένα για ανομίες που εκείνη είχε σταθεί ο μέγας τους εμπνευστής και διδάχος. Έστω κι αν έχει την αδιαντροπιά της Δεξιάς — που, στο σύνθημα «Εδώ και τώρα», έχει από καιρούς αντιπαρατάξει το αξίωμα «Αιδώ ποτέ!»

Κι όσο για τους «όρκους» της στο Μεσολόγγι πως «θα επιστρέψει και θα επανορθώσει», αυτοί θυμίζουν —αιμέ!— του Ζαχαρία Παπαντωνίου το παραμυθόδραμα «Ο 'Ορκος του παθαμένου»...

1. Ευριπίδη «Ορέστης», στ. 213—4. Δεν ξερω, δυστυχώς, στα χέρια μου την ωραία μετάφραση του Γ. Σεφέρη-Γιάγκου. Έτσι, μεταφράζω πρόχειρα.
2. Βλ. πρόσφατα «Οι Λυτοφάγοι — Η αναγκαιότητα της Αντιστασεως κλπ.», «Βήμα», 22.8.1982.
3. «Βήμα», 17.9.1975.
4. Βλ. το άρθρο «Δήμοι και μισόδημοι», «Βήμα» 23.3.1975 και «Πολιτικά Β', σ. 31—4.
5. Βλ. «Δημοκρατικές συμμαχίες», «Βήμα» 18.1.1976, και ο.π., σ. 238.
6. «Ο ιστορικός συμβιβασμός δεξιάς και διαστορίας», «Βήμα» 21.12.1975, και ο.π., σ. 216—21.
7. Πλουρά αποκαρδίωμα της τωτινής αυτής πρόσφορον δυό τ. υπουργοί της Ν.Δ. (Βορβιτσιώτης και Μάλλας) τον, στην εθνική εορτή του Γράμμου—Βίτσι, κατοθέσανε στεφάνια «λίαν - λίαν» με τα στεφάνια του Παπαδόπουλου και του Παττακού...
8. Λόγος στη Σύρο, 3.9.1982.
9. Σκαντζόφρας 1953.
10. «Καθημερινή», 4.4.1981.
11. Λόγος του στην 'Αρτα, 28.3.1981.
12. Ο υπουργός Βιομηχανίας Μιχ. Παπαδοπουλος Βλ. «Λιμπεράλια» 19.1.1978.
13. Ο υπουργός Προεδρίας Κ. Στεφανόπουλος Βλ. «Βήμα», 1.4.1981.
14. «Βήμα», 10.5.1981.
15. «Βήμα», 17.5.1981.
16. Βλ. «Νέα», 2.7.1982.

Η σύνδεση της Εαμικής Αντίστασης

ΑΡΑΓΕ ΔΙΚΑΙΟΥΤΑΙ κανείς σήμερα νά άμφισθητεί ότι ή κατοχική Εαμική δραστηριότητα άνήκει άναφαίρετα σέ ό,τι κεφαλαιοποιήθηκε ώς Εθνική Αντίσταση στόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο; Το ερώτημα αυτό μπορεί νά θεωρηθεί εύλογο ή ύποπτο ή κακώς τεθειμένο και ή κατάταξή του πάει σύμφωνα μέ την τιμή και την πεποίθησή μας.

Γράφει
ό ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ό,τόσο ή κάθε μία περίπτωση άπό τίς τρείς δέν σημαίνει ότι είναι ικανή νά μπεί στόν ιδεών τήν πόλη, αυτό όνομα της άντιπειμενικότητας πού θά νομιμοποιούσε υποκειμενικές κρίσεις. Χαράντα ένα χρόνια άπό την έναρξη της κατοχικής άντίστασης και τριάντα άκτώ άπό τό πέρας της, δείχνουν ότι βρισκόμαστε ήδη σέ άπόσταση ιστορίας, όπου τά γεγονότα είναι έπαληθεύσιμα μέσα άπό τίς διασταυρούμενες πηγές τους. Έτσι, άκόμη κι άν έξαιρέσουμε τή μαρτυρία τών άλίγων έπιζόντων άπό την έποχή έκείνη, άπό τούς οποίους και οί νεότεροι έχουν μπεί σέ άλλεία ίστορικής κρίσεως, οί μαρτυρίες όπό άντικειμενικούς παρατηρητές είναι άπολύτως έπαρκείς γιά νά μάς δόηγήσουν αυτό συμπέρασμα ότι ή άρνητική άπόκριση αυτό ερώτημα δέν άποδλέπει στήν άλλοθεία άλλά σέ πολιτικά άφέλη.

Τό φαινόμενο μιάς πολιτικής θέσης πού δέν παίρνει ύπ' όψη της τήν πραγματικότητα, θά έφερνε κάποιον στόν πειρασμό (κοιτάζοντας και άλλες έπιλογές όπό διάφορους πολιτικούς φορείς) νά θεωρήσει τήν πολιτική μας ζωή ώς ύπονάπτυκτη, έκτός άν άποφασίσαμε ότι γενικά ή πολιτική δέν έχει σχέση μέ τή λογική, άλλά μέ τή μαγεία. Ό-μως άς άποφύγουμε γιά τήν ώρα τέτοιες γενικεύσεις και άς προσκυρήσουμε σέ κάποιους συλλογισμούς, μέ μονοσήκή μας προσοχή μιά καλοπροαίρετη λογική πού θέλει και μπορεί νά εἶναι συνεπής.

Κρίνοντας άπό ό,τι έλέχθηκε και ό,τι δημοσιεύτηκε τίς ήμέρες πού συζήτιόταν στή Βουλή ό Νόμος γιά τήν άναγνώριση της Αντίστασης ώς καθολικού φαινομένου, έθλεπες μέσα άπό την ε-πιχειρηματολογία τών άρνητών, ότι μάλλον κρύβεται ό φόβος γιά τήν αίκειοποίηση τού θρόλου της Αντίστασης άπό τούς άκραίους πολιτικούς άντιπάλους. Αλλά μάλλον πρόκειται γιά φοβία παρά γιά φόβο. Αλληθινά πιστεύω ότι σύτε κινδυνολογία σύτε θρασυδολογία δικαιολογεί ή ύπόθεση της Αντίστασης σήμερα πιά, άλλά σύτε και ή τυπόν αίκειοποίησή της μπορεί νά δώσει πολιτικούς πάντους σήμερα στήν όποια τιμητή Αριστερά πού θά τό έπιχειρήσει. Νά πιστέψω ότι ύπάρχουν καλοπροαίρετοι άνθρωποι πού άνησυχούν πράγματι γιά μιά διατάραξη της ίσορροπίας; Δέν τό άποκλείω. Αμφιβάλλω όμως άν ένα στρατείο λίδικής τάξεως, όπως άποτελεί σήμερα, μιά δικαίωση πού έρχεται μέ τόση καθυστέρηση, μπορεί νά άποτελέσει ποσότητα, ή-τοι μπαίνοντας στή ζυγαριά θά μετοβάλει έστω και στό ελάχιστο τίς κοινωνικές συνθήκες πού διαμόρφωσε μιά συνεχώς μετοβαλλόμενη πραγματικότητα.

Αν ήτανε τόσο εύκολο νά νεκρανασταλόσουμε έκείνο τό ύψηλό φρόνημα, πού έκαναν ό,τι μπορούσαν γιά νά τό θάφουν έχθροί και φίλοι, συνεπικουρούμενοι άπό τίς διεθνείς συγκυρίες, θά είχαμε θαδίσει μετοπολεμικά σέ άμαλότερους δρόμους. Βέβαια και τό νά άναφέρει κανείς μιά τέτοια εἰκόνα σήμερα (στόν μεσουρανούντα μετοπολεμικό κόσμο, πού τά χαρακτηριστικά του είναι ό δηροκάλυπτος κυνισμός) δισανδυνεύει τή σοδαρότητά του. Ό,τόσο σέ όποιον δρίσκει άστήριετη και άφελή τήν εἰκόνα μπορεί κανείς νά ύπενθυμίσει ή νά παρανήμφει (άνάλογα μέ τήν ήλικία του) στίς διακηρύξεις και άπαγγελίες πού διατυπώθηκαν στή διάρκεια τού Β' Παγκοσμίου Πολέμου, άπό έκείνους πού ήνήθηκαν στόν άντιχιτλερικό άγώνα.

Μέσα σέ μία έτσι φορτισμένη ίδεολογικά δημόσφαιρα άναπτύχθηκε φυσιολογικά τό ύψηλό φρόνημα στό όποιο άναφέρθηκα και τό όποιο άς δούμε λίγο, στήν Ελλάδα συγκεκριμένα, ποιός μπορεί νά τό καλλιεργήσει και ποιός μπορεί νά τό εἰκοποιηθεί. Βρισκόμαστε πάντα στά χώρα της Αριστερός (ποιάς δριστερός — θά τό δούμε) δεδομένου και ότι αύτή άγκαλείται άλλά και διότι τό κίνημά της ήταν τό ά-ούγκριτα πιό μεζικό. Τελευταία έχει έπισημανθεί άπό συνετούς δισυντές και πολιτικούς ή διαφορά άνάμεσα στά ΕΑΜ και στό ΚΚΕ. Παρά ταύτα τό θέμα παραμένει άκόμη άρκετά άνεπεξέργαστο και δυθισμένο στή μυθολογία του. Βέβαια όταν ό παραδοσιακός δοτικός πολιτικός κόσμος, άπό τίς πρώτες κοίμες συνεμιλίες της έποχής έκείνης πού άναγκάστηκε νά κάνει, έπέμενε μέ νευρωτικό πείσμα ότι τό ΕΑΜ ίσοδυναμούσε μέ τό κομμουνιστικό κόσμο, είναι δρκετά δύσκολο νά άπομυθοποιήσουμε τά πράγματα. Δεδομένου μάλιστα ότι και τό ίδιο τό κομμουνιστικό κόσμο καυκιόταν (και τό συνεκίζει) ότι σύτό ύπήρξε ή σπονδυλική στήλη της Αντίστασης. Και στό όργανωτικό πεδίο έχει δπόλυτα δίκαιο. (Αλλά θά δούμε παρακάτω μέ ποιός ι-δεολογικός προέλευσης σπελέχη).

Αύτή δμως ή ταύτιση δέν είναι σύτε λογική σύτε πραγματική. Τό ίδρυτικό τού ΕΑΜ ύπογράφτηκε άπό τέσσερα πρόσωπα, άπό τά όποία μόνο τό ένα άντιπροσώπευε τήν έπικρατούσα κομμουνιστική τάση, ένώ τά άλλα τρία έξέφραζαν συγκλίνουσες σοσιαλιστικές τάσεις, λίγο ή σχετικά μαρξιστικές και δημοκρατικές. Ανήκουν στό πνεύμα ένός λαϊκού μετώπου, όπως διαμορφώθηκε σέ εὐρωπαϊκό πεδίο μετά τήν άνοδο τού Χίτλερ. Είναι λοιπόν δυνατόν νά δεχθούμε ότι τά τρία σύτά μέλη της κεντρικής έπιτροπής τού ΕΑΜ έπαιζαν διακοσμητικό ρόλο στίς άποφάσεις του; Χέροντας τόσο τά συγκεκριμένα σύτά πρόσωπα δσο και κρίνοντας τίς ίδιες τίς άποφάσεις πού λάδαινε ή κεντρική έπιτροπή τού ΕΑΜ, δέν είναι λογικό νά ύποθέσουμε ότι ή παρουσία τους και ή παρέμδασή τους ήταν σκιώδης! Έτσι έπρεπε νά δεχθούμε ότι τό ΕΑΜ στήν πορεία του έξέφραζε ένα πνεύμα λίγο, άρκετά ή πολύ διάφορο άπό τό κομμουνιστικό. Θά έλεγα ότι δνήκε σέ μιά λαϊκή - δημοκρατική άντίληψη, άν δέν φοδούμουνα ότι ό νούς τού σημερινού άνθρώπου θά τό ταύτιζε μέ τίς νόδες μετοπολεμικές λαϊκές δημοκρατίες. Έστω λοιπόν έτσι, στόν κεντρικό φορέα. Μένει συνεπώς νά σκεφθούμε μήπως, μέ τό άνθρώπινο δυναμικό πού είχε στά πέρια του τό Κομμουνιστικό Κόμμα και τίς δργανωτικές ικανότητές του, διαφορο ΑΛΒΕΙΝΙΑ [illegible] του, διαφοροποιούσε (στά μεσαία και κατώτερα κλιμάκια των δργανώσεων) τό Εαμικό σχεδίασμα, μετασχηματίζοντάς το σέ κομμουνιστικό.

Πόσα δμως ήταν τά κομματικά στελέχη πού διέθετε τό κομμουνιστικό κόμμα τό 1941; Καί σέ τί ποσοστό ήταν έπαρκή γιά νά δρέφουν ίδεολογικά και νά μαζικοποιήσουν τό Εαμικό κίνημα; Αλλά έδώ ικανοποιητικές άπαντήσεις πρέπει νά προέρχονται άς άθροισμα μαρτυριών και άπό συγκεντρωση άντικειμενικών στοιχείων. Πιστεύω ώστόσο ότι κανένα, πού έζησε άπό κοντά τά πράγματα έκείνα τά κρίνια, δέν πρόκειται νά έκπλήξει άν ύποστηρίξω ότι ή έπάνδρωση τού κομμουνιστικού και τού έαμικού κινήματος έγινε τότε άπό νέους άνθρώπους, κυρίως φοιτητές τών άνωτάτων σχολών, πού προσφέρονταν στήν υπόθεση γιά πρώτη φορά. Μέ ποιά έννοια και σέ ποιό δαθμό ήταν κομμουνιστές, δσοι έτσι δήλωναν; Η σχέση τους μέ τή μαρξιστική θεωρία ήταν υποτυπώδης. Η διαστορία τού 1936 είχε κάψει θεαματικά και είχε εξασνίσει πρακτικά κάθε σχετικό διδλίο και τίς προσδόκιες πρός αύτό. Αλλά προπαντός (πού άποτελεί και τό κρίσιμο στοιχείο) ή σχέση τών νέων έκείνων άνθρώπων μέ τήν κομμουνιστική νοοτροπία, τακτική και μεθοδολογία, δπως είχε διαμορφωθεί μέσα στούς σταλινικούς μοχανισμούς, ήταν άνύπαρκτη. Ουσιαστικά και συνεκρινόμενα ήταν αυτοδίδακτοι δασκαλάτες και ό έπαναστατισμός τους ύπήρξε δαθύτατα σωλεκτικός. Αντιδιαστρεφόμενοι κατά τό κανονικόστασίς ένώ ό κομμουνισμός τους ήταν ό,τι νόμιζαν ότι είναι κομμουνισμός ένα δράμι τού. (Ποιός τώρα είναι ό πλοσταγραφημένος κομμουνισμός είναι μιά άλλη ιστορία). Πιό σωστά πρέπει νά χαρακτηριστούν ώς αντιφασίστες και άπό ώς, παραδοσιακοί τουλάχιστον, κομμουνιστές. Η διαφορά είναι σημαντική και ύπήρξε καθοριστική. Έτσι σέ αντίθεση μέ μιά μπρόντινη και μπρόντινη σταλινική αντίληψη, οί δδιάφοροι πολιτικά έκείνοι νέοι της έποχής, δισκέτευαν στή δάση τά φυλλεύδερα φρόνημα τους, πού χάρις στήν εὐρυχωρία του και τόν πλούτο του κατάφερνε νά έπιφέρει πλαστύτερα στρώματα και νά άναπτυχθούν τόσα γρήγορα οί έαμικές και οί κομματικές (τους) δργανώσεις. Και έπειδή τά συγκεκριμένα προδλήματα πού γεννήθηκαν τότε στίς κατεκλεισμένες πόλεις δέν είχαν τυπικά άλλά άπελευθεωτικό χαρακτήρα —τουλάχιστον ώς κάποιο χρονικό σημείο— τό φρόνημα αύτό κατέδαινε στά κλιμάκια τών δργανώσεων. Και ώς άπόδειξη νά σκεφθούμε ότι άλες οί μαζικές κινητοποιήσεις στήν Αθήνα τό 1943 έμφυτώθηκαν άπό εθνικοαπελευθερωτικά αἰτήματα. Και τό θέμα δέν είναι μόνο ποιός τίς δημιούργησε άλλά κυρίως ποιός διαμόρφωσε τό φρόνημα τού πλήθους πού κατέδαινε στούς δρόμους άφήνοντας τά δπλα τών στρατευμάτων κατοχής.

Χέρω ότι ή θέση πού έπιχειρά νά ύποστηρίξω χρειάζεται πολλά στοιχεία γιά νά θεμελιωθεί. Ο-μως, έως ότου έπισημανθούν, άς μένει έστω και ώς δπλή ύπόθεση, πολύ περισσότερο πού δέν φαίνεται ότι θά ύπάρξει ή έπαρκής μαρτυρία γιά τούς άγώνες και τό πνεύμα της σπουδάζουσας της κατοχής άπό την έαμική δκθη, ένώ άπό την άντίπαλη δκθη εἶχαμε τό «Χρονικό μιάς Σταυροφορίας» τού